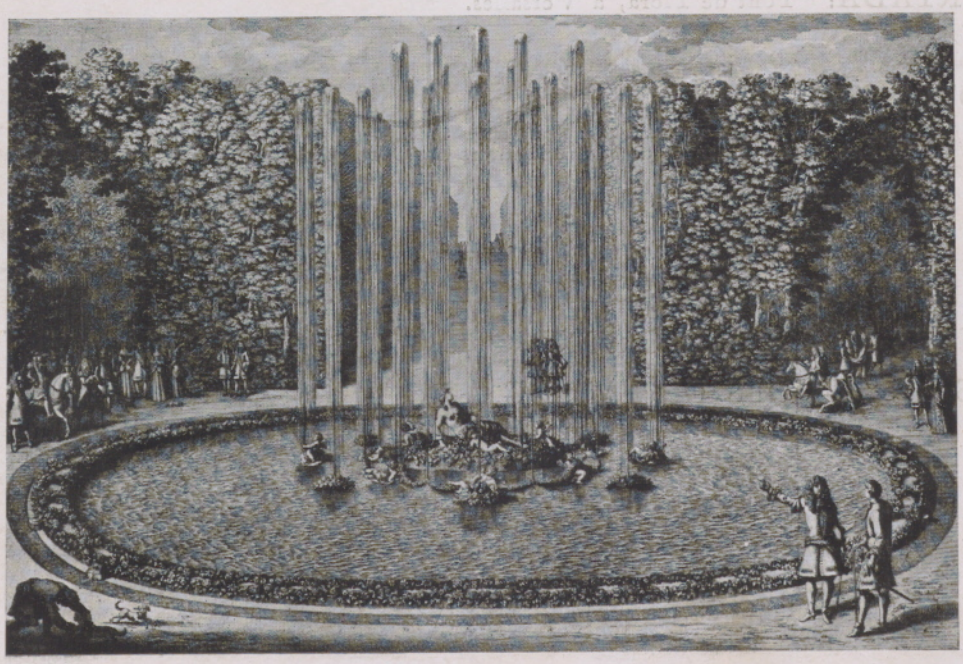
ÈPOCA II. N.º 11

GENER 1923

CIVITAS

BUTLLETÍ DE PROPAGANDA DE LA CIUTAT JARDÍ

ES PUBLICA TRIMESTRALMENT. - UN EXEMPLAR, 2 PESSETES

Passeig de Gràcia, 32, entressol. — Barcelona

SUMARI

PORTADA: Font de Flora, a Versalles.

NOTES TRIMESTRALS

Les Cases Barates de l'Ajuntament de Barcelona.
Adquisicions de Parcs.

LA URBANITZACIÓ DELS BARRIS OBRERS.
UN PIS MÉS A LES CASES.
LES AVINGUDES DE PASSEIG.

CIVITAS

BUTLLETÍ DE LA SOCIETAT CÍVICA

LA CIUTAT JARDÍ

URBANISME - ESPAIS LLIURES - HABITACIÓ

NOTES TRIMESTRALS

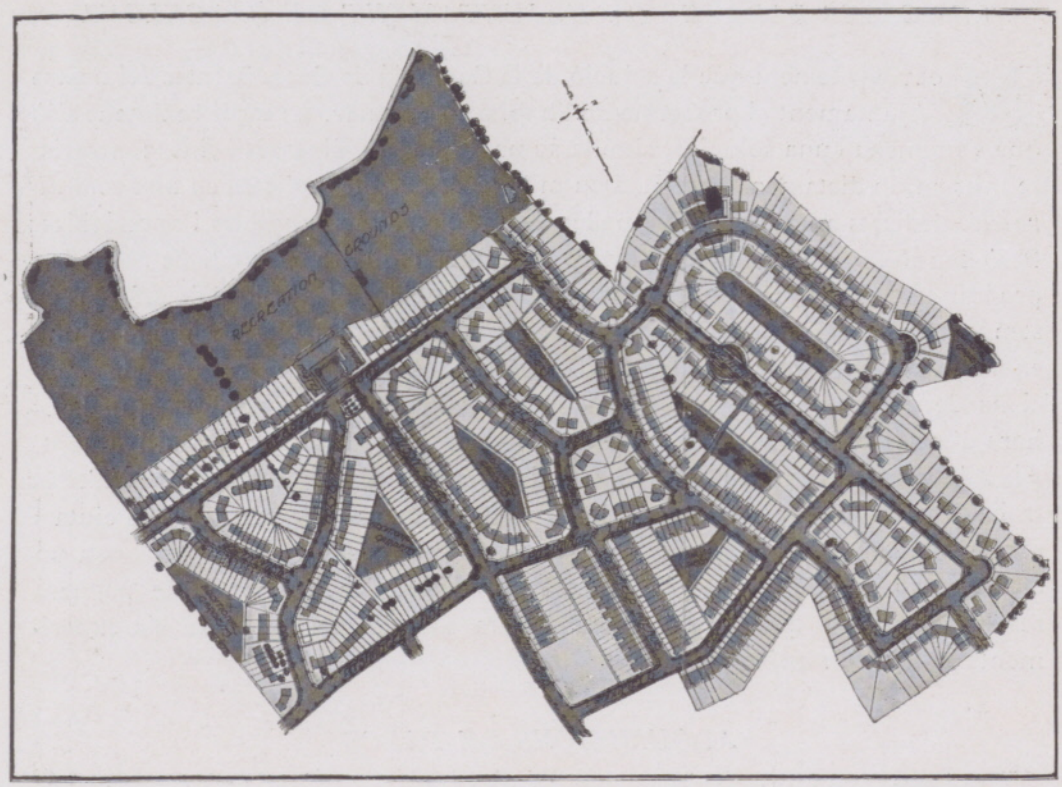
LES CASES BARATES DE L'AJUNTAMENT DE BARCELONA

Molt ens temem que la solució de la Comissió de Cases Barates del nostre Ajuntament al problema de l'habitació popular, no sigui realment allò que s'anomena «una solució», sinó la suma de parers diversos i fins contraris, reunits en un dictamen sense fe. Deu milions de pessetes aplicats en *una sola direcció,* dedicats a un únic esforç poden ésser de resultats tangibles i apreciables. Però deu milions de pessetes dispersats en tres o quatre temptatives no poden produir efectes estimables de cap manera. Semblant dispersió dels esforços és sempre, més que el resultat d'una suma d'orientacions, el producte d'una enorme desorientació col·lectiva. El món és massa ple de provatures de solucions de cases populars per a que encara calgui recomençar-les aquí. Ja és hora d'escollir d'acord amb un o altre parer, però d'escollir definitivament. Això de voler assajar dues o tres solucions per tal d'anar veient quina d'elles troba el camí més planer, no és bona cosa als temps que correm. Les ciutats angleses, alemanyes, holandeses, italianes, americanes ens proporcionen un cabdal prou gros d'exemples i d'experiències de totes menes per a que poguem resoldre des d'ara quina ha d'ésser la nostra solució, sense esperar els experiments casolans *in anima vili.*

ADQUISICIONS DE PARCS

Indubtablement, nosaltres faríem justícia i elogiaríem els Ajuntaments dels anys darrers del segle XIX, si haguessin reservat, en la que aleshores era zona

rural de Barcelona, grans espais per a futurs parcs. Així cal creure que les generacions a venir tindran cura de fer l'elogi dels Ajuntaments del nostre temps, que han procurat fer grans adquisicions de boscos al voltant de la ciutat, ans que hi hagi arribat la inundació de les edificacions. Les últimes compres, la del Parc Güell, l'ampliació del Parc del Ginardó, l'arrodoniment dels boscos de La Rabassada i La Font Groga, han d'ésser considerats com a esforços cívics plens d'una honorable previsió. Des d'ara Barcelona, no sols ha començat de realitzar la seva cintura de parcs urbans—Parc de la Ciutadella, Guinardó, Parc Güell, Font del Recó, Parc de Montjuic—als límits de la zona edificada, sinó que ha reservat centenars d'hectàrees, de la faixa verda que li cal per a assegurar la vida normal de la Ciutat futura, la més gran Barcelona de demà. Acomplerta aquesta primera part de l'obra dels espais lliures de la Ciutat, durant el descans, obligat després d'un tal esforç econòmic, és molt convenient examinar quina ha d'ésser la pròxima campanya d'adquisicions.

Urbanització jardí de Ealing (Anglaterra)

Dues orientacions s'ofereixen, igualment interessants: l'una és vers la «creació» dels espais lliures interiors, dins la zona edificada—l'altra té per objectiu continuar les adquisicions de parcs exteriors allí on el perill de l'edificació és més gros: Pedralbes i, sobre tot, al pla del Besòs. Mentre que a Pedralbes, alguna cosa s'ha fet, per al Parc del Besòs, projectat per En Cerdà (ja a l'any 1858) res hi ha de seriós en estudi. Barcelona i Badalona, creixent cada una de la seva banda, acosten llurs zones d'edificació i amenacen amb la desaparició d'aquest parc, de necesitat vital per a la gran Barcelona que esperem. Es bo pensar-hi.

La urbanització dels barris obrers

Donant per suposat que la ciutat de Barcelona destinarà quantitats més o menys importants a la construcció de cases aïllades o semiaïllades, d'un o dos pisos, per a famílies d'obrers, hem de procurar, amb tot el nostre esforç, que l'agrupació d'aquestes casetes, que llur aspecte collectiu, que, en una paraula, la urbanització dels barris obrers, sigui estudiada i resolta d'acord amb les normes pràctiques que s'hagin aplicat als suburbis-jardins més perfectes que coneguem. Les mateixes quantitats gastades seguint un plànol i un pensament estudiats, produïran efectes molts superiors als que s'obtindrien gastant-les sens estudi i d'una manera rutinària. Fins ara, salvades algunes rares excepcions, els barris d'habitació obrera de Catalunya són exemples de pobresa d'esperit, que llurs constructors no han imaginat tan sols que pogués ésser-hi ben gastat. Rengles monòtones de casetes ensopides són els resultats obtinguts fins ara a la nostra terra. Notem, de passada, que això és el mateix que es feia a Anglaterra per allà el 1880, al temps en què era moda també l'habitació bloc, en forma de caserna, que avui algú proposa com a mesura salvadora a Barcelona.

Una primera regla que, segons els tècnics que hem tingut ocasió de consultar, a ciutats estrangeres és fonamental, consisteix en evitar que els barris nous es construeixen barrejats, continuats amb els barris pobres, ja edificats, generalment d'una manera trista i bruta. Cal fer un esforç per a que, mitjançant terrenys de joc, zones de cultiu popular, parcs obrers, etc., es constitueixi una cintura lliure, estreta si es vol, que preservés el barri nou dels perills del contacte amb barris vells i lletjos.

Es dedueix, d'aquesta, una segona regla: cal fer un projecte complert i *limitat* (és a dir, inextensible) del barri a construir. Si es vol que el barri sigui per a 500 famílies, per aquest nombre d'habitacions s'ha de projectar de

Barri obrer de Bournville (Anglaterra)

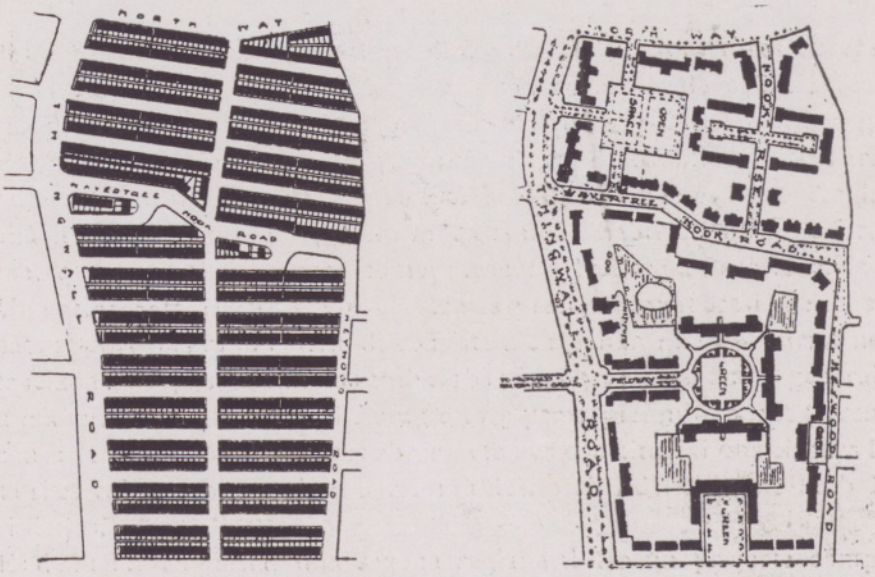
Suburbi de Hampstead, vora Londres

conjunt, sense admetre, un cop ple, que pugui seguir-se construint en la superfície destinada a espais lliures, ni, en alçada, damunt les casetes ja construïdes.

Terça regla. El projecte de barri ha d'ésser acompanyat forçosament d'unes ordinacions d'edificació i serveis particulars per al mateix i acomodades al pensament que hagi presidit l'estudi del projecte. Respecte a la manera d'ésser d'aquest, l'esperit de cada autor és el que ha de decidir. Es necessari, però, que no sigui massa absent i que existeixi, en veritat, la voluntat de fer el barri interessant i agradable.

D'una manera o d'una altra, en quart lloc, cal proveir el major nombre possible de famílies, no sols de camps d'esbarjo, sinó dels horts populars que deuran conreuar. Actualment no es comprèn al món un projecte de barri obrer sense horts—els «allotments» dels anglesos—com tampoc es compendria sense terrenys per a jocs ni espais arbrats.

Una altra regla, molt important per al nou barri, és la de facilitar-hi la vida social dels habitants. Sovint s'oblida que és més necessària a un barri una botiga que no pas un monument al seu fundador. En aquest punt és precís tenir el tacte i la mesura. Evitem els dos extrems: l'oblit complet de les necessitats de l'esperit i l'enfarfegament cultural que fa amuntegar institucions i institucions que només han de servir per a admiració dels visitants, dels estrangers sobre tot.

Exemple de barri obrer de Liverpool
A l'esquerra, com hauria estat segons un pla rutinari
A la dreta, com ha estat construït, en forma jardí

Barri Margaretge
Essen-Ruhr

Un pis més a les cases

No cal tenir les idees nostres, les de la Ciutat Jardí, per a trobar extraordinària i fora de lloc la modificació de les Ordenances municipals de Barcelona, permetent que les cases de l'Eixamplis puguin alçar-se un pis més. Qualsevol persona estudiosa — o simplement curiosa — d'afers d'urbanisme, es sorprèn que semblant mesura, sempre greu, pugui éssser adoptada aquí, sense com va ni com costa. En altres ciutats s'ha discutit aquesta qüestió molt llarga i detingudament, i no s'ha acostumat a resoldre així, a la lleugera. I això que en altres llocs podien aduir-se, en favor d'un pis més a les cases, raons que a Barcelona no existeixen. Veiem aquestes raons i judiquem si hom les troba entre nosaltres.

S'acostuma a dir a les «enormes ciutats», com Londres i París, on la terra edificable en un radi de quatre o cinc quilòmetres del centre ha desaparegut del tot, s'acostuma a dir que convé cercar espai edificable per a satisfer noves necessitats del centre urbà. Aquest nou espai edificable només es troba a dalt de les teulades o al soterrani, per la senzilla raó de què els solars construibles són *tots construïts* en una àrea de la ciutat tres vegades més gran que la de Barcelona. Aquí, a la nostra ciutat, dins el radi d'un quilòmetre del centre, *ja s'hi troben solars sense edificis*. A dos quilòmetres, són infinitat els solars edificables. La necessitat de nou espai no existeix, i en mala hora s'ha volgut inventar-la.

Altrament, dins l'Eixamplis de Barcelona hom pot calcular en un 35 % les cases que són edificades a tota l'altura permesa fins ara per les ordenances. El reste, o és inedificat, o bé és edificat en planta baixa i un o dos pisos. D'aquí al dia que totes aquestes cases baixes arribin al límit d'alçada tolerat fins ara, hi ha temps de sobres per a sospesar el còm i el què del problema del pis de més. Sols quan tot l'Eixamplis, o la seva major part, sigui edificat a tota altura, serà possible considerar, *com a mida general,* el permís d'edificar el pis de més a què ens referim. Per ara, el permís constitueix un tracte de favor per a un petit nombre de propietaris.

Els Parcs Públics de Barcelona. - Jardí de Montjuic

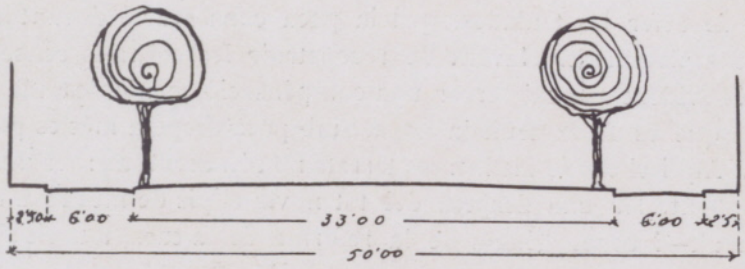
A Paris, d'altra banda, s'utilitza un argument en pro del pis de més. Es la necessitat de refer les teulades, que la poca conservació durant la guerra ha arrüinat completament. Havent de reconstruir les cobertes sense apujar els lloguers, és evident que cal cercar una compensació econòmica a favor del propietari. Ja que es fa la teulada nova, amb poca despesa més es pot fer un pis habitable. Aqni el cas és distint: els terrats no són arruïnats: fer un pis nou és, per consegüent, fer una despesa del tot nova; el pis de més resulta car;—son lloguer és alt—i conseqüència de la reforma de la casa, tots els seus lloguers pugen.

Les avingudes de passeig

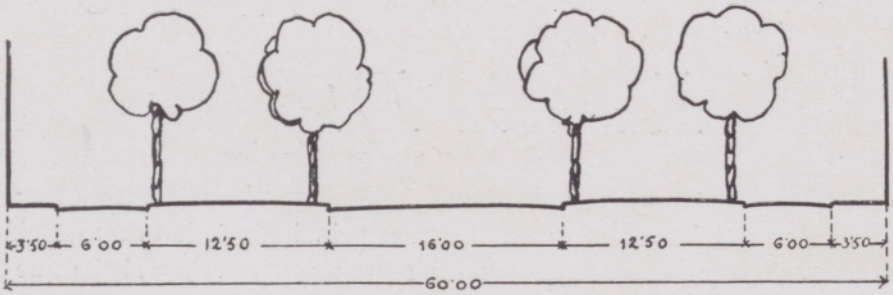
La nova Diagonal

Les grans artèries, que formen els temes principals de la urbanització de les capitals estrangeres; que donen a aquestes fisonomia pròpia; que les fan admirables i, a la vegada, apropiades per a una bona circulació i esbarjo dels habitants; les grans vies de passeig, ornament i comoditat de les ciutats, falten quasi completament a Barcelona. El Passeig de Gràcia, les Rambles i les grans vies de les Corts i la Diagonal, són la poca cosa que tenim. Aquest fet, junt a la constant repetició del mateix tipus de carrer sobre tota la superfície de l'Eixamplis, és causa de gran enuig i confusió en la part nova de la nostr Ciutat.

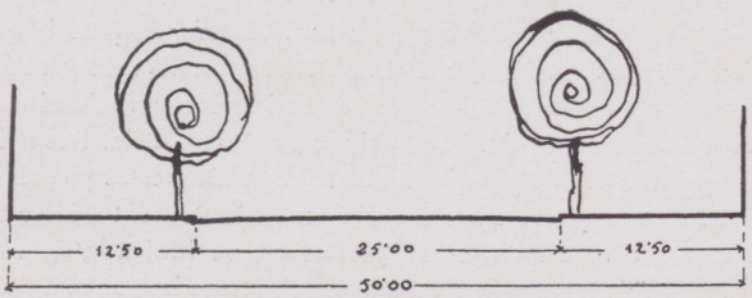
Sobre tot, hem d'observar que, els rars carrers de passeig que hem dit, són també molt poc variats de forma en llur perfil transversal. El perfil «Rambla», que sens dubte és de gran utilitat i interessa moltíssim als entesos, s'alterna amb el perfil de doble passeig, com el de Gràcia. Res més es coneix a Barcelona, en matèria de passeig. I encara, una d'aquestes poques avingudes, la Rambla de Catalunya, està amenaçada per l'Ajuntament d'ésser transformada en un carrer com els altres, en la forma que indica la figura que publiquem, com si de carrers tipus Eixamplis n'hi hagués manca a Barcelona. Es cert que la transformació es titularà «boulevard», però el nom no fa la cosa.

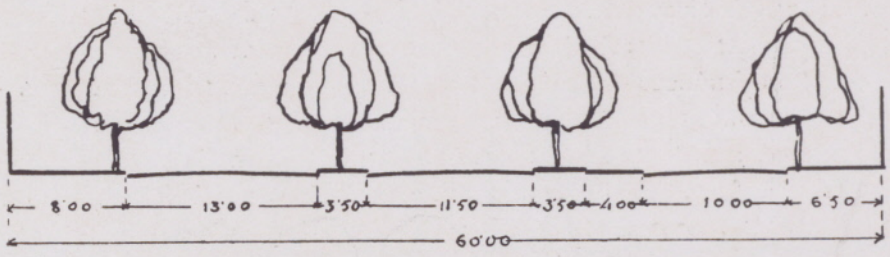
Perfil de la Rambla

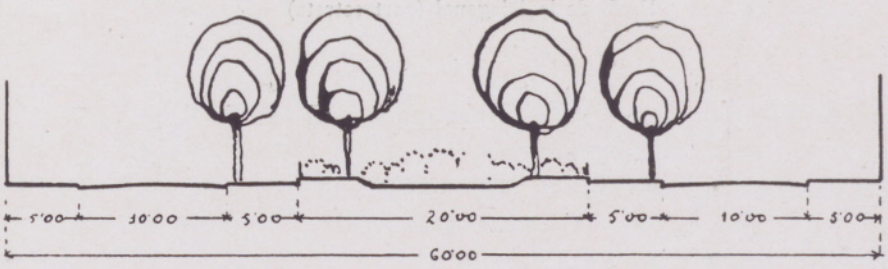
Perfil del Passeig de Gràcia

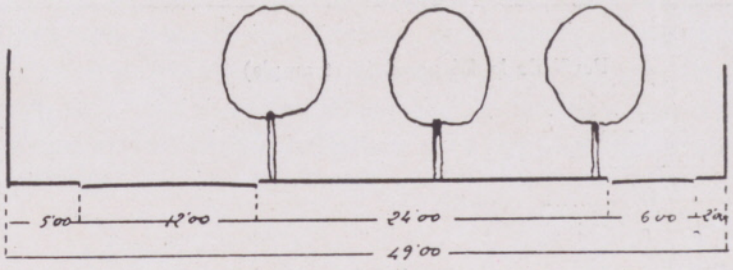
Perfil del Passeig de Sant Joan

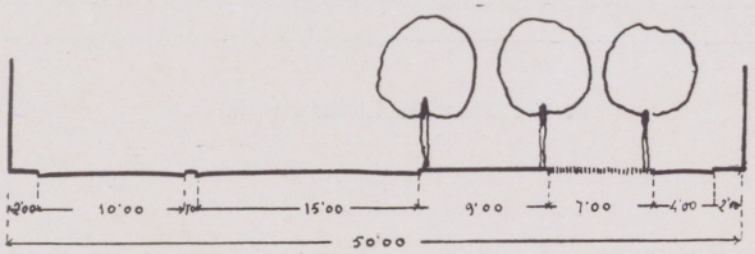
Perfil a Unter den Linden (Berlin)

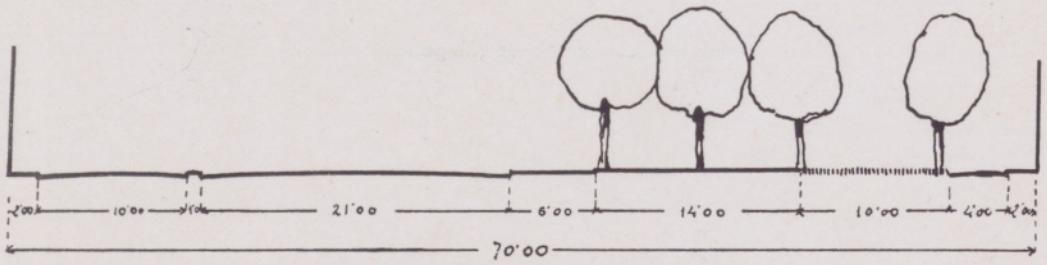
Perfil de Kaisserstrasse (Maguncia)

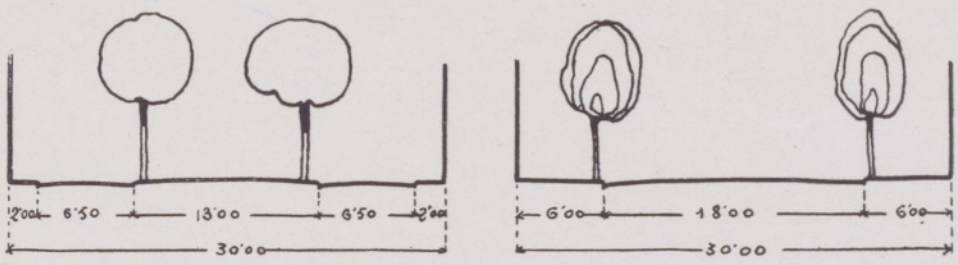
Perfil de S. Jacobstrasse (Basilea)

Perfil de la Diagonal (part estreta)

Perfil de la Diagonal (part ampla)

Perfil de la Rambla Catalunya

Tal com és — Tal com serà

Davant tan gran problema d'avingudes, i de tanta monotonia en els perfils, hom no pot deixar de pensar en la molta quantitat i variació que d'unes i altres se'n troben a totes les ciutats del món. Els lectors en trobaran alguns exemplars gràfics, acompanyant aquestes ratlles.

El present article tindria, en resum, un aire ben pessimista, si no el pogués-sim acabar amb un exemple barceloní, que hom assegura que aviat podrem veure posat en pràctica. Es tracta de la prolongació de la gran via Diagonal, o carrer d'Argüelles. Aquest passeig predilecte dels barcelonins de l'Eixamplis, sobre tot, els matins de l'hivern, serà continuat amb la seva actual amplada de 50 metres fins a l'encreuament amb el carrer de Tarragona, per a prolongar-se, després, amb un perfil de 70 metres. Preveient un tràfec comercial important sobre aquesta via; considerant que cal, malgrat això, deixar-hi ample lloc per al trànsit de cotxes de passeig; volent, oimés, que resti espai per a esbarjo dels nens i per a passeig dels peatons a la banda del sol, l'Ajuntament té estudiats els dos perfils de 50 i de 70 metres d'amplada, en la forma que s'indica en els adjunts gravats. Davant el Palau Reial, la gran via dóna lloc a jardins públics i fonts decoratives.

ALTÉS - IMPRESSOR

725.095.4(0:946.711 Bar) Giv.
725.095.4(0:946.711 Bar) Giv.